

ประโยค ๑ - ๒
และ เปรียญตรี ปีที่ ๑ - ๒
แปล มครเป็นไทย
สอบ วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๐

แปล โดยพยัญชนะ

๑. สตฺถา มา ภิกฺขเว เอวํ อวจฺจตฺถ จฺจตฺถกาโล อญฺญาช ย สมนฺญาช สฺสกาธมฺมพฺพฺโถ
 วิหรตฺติ ปฺปาตตญฺเฐ จิตฺตพฺพฺพลรฺกฺขสทฺธิโส มยฺหํ ปน ปฺจฺจโต มหากาโล อสฺสกาณฺุปฺสฺสตี วิหรตฺติ
 มนเสลปฺพฺพโต วิย อจฺโล วาติ วจฺวา อีมา คาถาโย อภาสิ

สฺสกาณฺุปฺสฺสตี วิหรนฺตํ	อินฺทฺริเยสุ อสฺวํตํ
โกชนมฺหิ อมตฺตณฺณ	กฺุสฺสิตํ หีนวฺิริยํ
ตํ เว ปสฺสทฺติ มาโร	วาโต รุกฺขํว พุพฺพลํ
อสฺสกาณฺุปฺสฺสตี วิหรนฺตํ	อินฺทฺริเยสุ สฺสวํตํ
โกชนมฺหิ จ มตฺตณฺณ	สทฺธํ อารทฺธวฺิริยํ
ตํ เว นปฺปสฺสทฺติ มาโร	วาโต เสถํว ปฺพพฺพตฺตณฺติ ฯ

ตตฺถ สฺสกาณฺุปฺสฺสตีนฺติ สฺสภํ อนฺุปฺสฺสสนฺตํ อญฺญารมฺมณฺเฆ มานสํ วิสฺสชฺชชฺชตฺวา วิหรนฺตณฺติ
 อตฺถโถ ฯ โย หิ ปฺจฺจตฺถ นิมิตฺตคฺคกฺกาทํ อนฺุพฺพยฺยชฺชนคฺคกฺกาทํ คณฺุหนฺโต วณฺุโณ สฺสโก สณฺุจฺฉานํ สฺสภณฺุติ
 คณฺุหาติ อยํ สฺสกาณฺุปฺสฺสตี นาม ตํ เอวํ สฺสกาณฺุปฺสฺสตี วิหรนฺตํ ฯ อินฺทฺริเยสุติ จกฺขาทิสฺส จสฺส
 อินฺทฺริเยสุ ฯ อสฺวํตณฺติ จกฺขุทวาราทินิ อรฺกฺขณฺตํ ฯ อมตฺตณฺณณฺติ ปฺริเยสนมตฺตา ปฺฐิกฺคหณมตฺตา
 ปฺริโภกมตฺตาติ อิมิสฺสา มตฺตาย อชานฺุโต โกชนมฺหิ อมตฺตณฺณ ฯ กฺุสฺสิตณฺติ กามพฺยาปาทวฺิหีสฺสา
 วิตกฺกวลิตฺตาย กฺุสฺสิตํ ฯ หีนวฺิริยณฺติ นิพฺพิริยํ จจฺจสฺส อิริยาปฺเถสฺส วิริยกรณฺวิหริตํ ฯ

แปลโดยอรรถ

๒. ปสหตีติ อภิภาติ อชฺโฆตฺตฺรติ ฯ วาโต รุกข์วํ ทุพฺพลนฺติ พลววาโต ฉินฺนตณฺเฑ
 ชาติํ ทุพฺพลรุกข์วํ วยิ ยถา หิ โส วาโต ตสฺส รุกฺขสฺส ปุพฺผผลปลฺลวาทินิปี ปาเตติ ชุทฺททสาขาปี
 ภณฺชติ มหาสาขาปี ภณฺชติ สมฺมัลปี ตํ รุกข์วํ อุพฺพตฺเตตฺตวา อุทฺทมฺมัล อโรสาขํ กตฺวา กจฺจติ
 เอวเมว เอวรूपํ ปุคฺคัลลํ อนฺนโต อุปฺปนฺโน กิเลสฺมาโร ปสหติ พลววาโต ทุพฺพลรุกฺขสฺส
 ปุพฺผผลปลฺลวาทิปาตน์ วยิ ชุทฺททานุชุทฺทกาปตฺติอาปชฺชนปี กโรติ ชุทฺททสาขากณฺชนํ วยิ
 นิสุสฺสคฺคิยาทือปตฺติอาปชฺชนปี กโรติ มหาสาขากณฺชนํ วยิ เตรสสงฺฆาทีเสสาปชฺชนปี กโรติ
 อุพฺพตฺเตตฺตวา อุทฺทมฺมัลลํ เหฏฺฐาสาขํ กตฺวา ปาตน์ วยิ ปาราชิกาปตฺติอาปชฺชนปี กโรติ
 สุวากฺขาตสาสนา นีหริตฺวา กติปาเหเนว คิหิภาวํ ปาเปติ เอวรूपํ ปุคฺคัลลํ กิเลสฺมาโร อตฺตโน
 วเส วตฺเตตีติ อตฺโต ๑

อสุภานุปฺสฺสินฺติ ทสฺสุ อสุภเส อญฺฉตฺรํ อสุภํ ปฺสฺสนตฺตํ ปฏฺฏิกลฺมณสิการเ ยุตฺตํ
 เกเส อสุภโต ปฺสฺสนตฺตํ โลเมนเข ทนฺเต ตจฺจ วณฺณํ สมฺมจฺฉนํ อสุภโต ปฺสฺสนตฺตํ ๑ อินฺทฺริเยสุติ
 จสุ อินฺทฺริเยสุ ๑ สฺสํวตฺตนฺติ นิมิตฺตคฺคคาหาทิวิริหิตํ ปิหิตทวารํ ๑ อมตฺตคฺคญฺดาปฏฺฏิปกฺเขน
 โภชนมฺหิ จ มตฺตคฺคญฺ ๑ สทฺทนฺติ กมฺมสฺส เจว ผลสฺส จ สทฺททหนลฺกฺขณาย โลกิยสทฺทาย เจว
 ตีสุ วตฺตฺตฺตฺตฺ อเวจฺจปฺปสาทสงฺฆาตาย โลกุตฺตรสทฺทาย จ สมฺมุนาคตฺตํ ๑ อารทฺทวิริยนฺติ
 ปคฺคหิตวิริยํ ปรีปฺปญฺณวิริยํ ๑ ตํ เวติ ตํ เอวรूपํ ปุคฺคัลลํ ๑ ยถา ทุพฺพลวาโต สณฺนิกํ ปฺรหฺนฺโต
 เอกมฺนํ เสถํ จาเลตฺตุน สกฺโกติ ตถา อพฺกนฺตเร อุปฺปชฺชมาโนปี ทุพฺพลกิเลสฺมาโร นปฺปสหติ
 โขภเต กมฺเปตฺตฺ จาเลตฺตุน สกฺโกตีติ อตฺโต ๑

 ใช้เวลา ๔ ชั่วโมงกับ ๑๕ นาที

เฉลยประโยค ๑ - ๒
และ เปรียญตรี ปีที่ ๑ - ๒

แปล มคธเป็นไทย

สอบ วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๐

แปล โดยพยัญชนะ

๑. อ. พระศาสดา ตรัสแล้วว่า ลูกก่อนภิกษุ ท. อ. เธอ ท. อย่าได้กล่าวแล้ว อย่างนี้
อ. ภิกษุชื่อว่าจุกกาล ลูกขึ้นแล้ว ลูกขึ้นพร้อมแล้ว เป็นผู้มากด้วยอารมณ์ว่างาม เป็น ย่อมอยู่,
อ. ภิกษุชื่อว่าจุกกาลนั้น เป็นผู้เช่นกับด้วยต้นไม้มีกำลังอันโทษประทุษร้าย อันตั้งอยู่แล้ว
ที่ริมแห่งเหว ย่อมเป็น, ส่วนว่า อ. ภิกษุชื่อว่ามหากาล ผู้เป็นบุตรของเรา เป็นผู้ตามเห็น
ซึ่งอารมณ์ว่าไม่งามโดยปกติ เป็น ย่อมอยู่, อ. ภิกษุชื่อว่ามหากาลนั้น เป็นผู้มีความหวั่นไหว
หามิได้เที่ยว ย่อมเป็น, ราวกะ อ. ภูเขาอันประกอบแล้วด้วยศิลาเป็นแห่งที่บ ดั่งนี้ ได้ตรัสแล้ว
ซึ่งพระศาสดา ท. เหล่านี้ว่า

อ. มาร ย่อมรังควาน ซึ่งบุคคลนั้นแล ผู้ตามเห็นซึ่งอารมณ์
ว่างามโดยปกติ อยู่อยู่ ผู้ไม่สำรวมแล้วในอินทรีย์ ท. ผู้ไม่รู้
ซึ่งประมาณ ในโภชนะ ผู้เกียจคร้านแล้ว ผู้มีความเพียร
อันทราม เพียงดั่ง อ. ลม รังควานอยู่ ซึ่งต้นไม้อันมีกำลังอันโทษ
ประทุษร้ายแล้ว อ. มาร ย่อมไม่รังควาน ซึ่งบุคคลนั้นแล
ผู้ตามเห็นซึ่งอารมณ์ว่าไม่งามโดยปกติอยู่อยู่ด้วย ผู้สำรวมดีแล้ว
ในอินทรีย์ ท. ด้วย ผู้รู้ซึ่งประมาณในโภชนะด้วย ผู้มีศรัทธาด้วย
ผู้มีความเพียรอันปรารถแล้วด้วย เพียงดั่ง อ. ลม ไม่รังควานอยู่
ซึ่งภูเขาอันประกอบแล้วด้วยศิลา ดั่งนี้ ฯ

อ. อรรถว่า ผู้ตามเห็นอยู่ ซึ่งอารมณ์ว่างาม ดั่งนี้ ในบท ท. เหล่านี้หนนา
แห่งบทว่า สุภานุปสฺสึ ดั่งนี้ อ. อธิบายว่า ผู้สละแล้วซึ่งใจ ในอารมณ์อันบุคคลปรารถนา

แล้ว อยู่อยู่ ดังนี้ ๆ จริงอยู่ อ.บุคคลใด เมื่อถือ ถือโดยนิमित ถือโดยอนุพยัญชนะ ย่อมถือว่า
 อ. วรรณะ เป็นของงาม ย่อมเป็น ดังนี้ ย่อมถือว่า อ.ทรวดทรง เป็นของงาม ย่อมเป็น ดังนี้
 อ.บุคคลนี้ ชื่อว่า เป็นผู้ตามเห็นซึ่งอารมณ์ว่างามโดยปกติ ย่อมเป็น, ซึ่งบุคคลนั้น ผู้ตามเห็น
 ซึ่งอารมณ์ว่างามโดยปกติ อยู่อยู่ อย่างนี้ ๆ อ.อรรถว่า ในอินทรีย์ ท. หก มีจักขุเป็นต้น ดังนี้
 แห่งบทว่า อินทรีเยสุ ดังนี้ ๆ อ.อรรถว่า ผู้ไม่รักษาอยู่ซึ่งทวาร ท. มีทวารคือจักขุเป็นต้น ดังนี้
 แห่งบทว่า อสํวํ ดังนี้ ๆ อ. อรรถว่า ชื่อว่าผู้ไม่รู้ซึ่งประมาณ ในโภชนะ เพราะความไม่รู้
 ซึ่งประมาณนี้ คือ อ. ประมาณในการแสวงหา อ. ประมาณในการรับ อ. ประมาณในการบริโภค
 ดังนี้ แห่งบทว่า อมตตณฺณุ ดังนี้ ๆ อ. อรรถว่า ชื่อว่าผู้เกียจคร้านแล้ว เพราะความที่แห่งตน
 เป็นผู้เป็นไปแล้วในอำนาจแห่งกามวิตกและพยาบาทวิตกและวิหิงสาวิตก ดังนี้ แห่งบทว่า กุสํติ
 ดังนี้ ๆ อ. อรรถว่า ผู้มีความเพียรอันออกแล้ว คือว่า ผู้เว้นแล้วจากการกระทำซึ่งความเพียร
 ในอิริยาบถ ท. สํ ดังนี้ แห่งบทว่า หินวีริยํ ดังนี้ ๆ

แปล โดยอรรถ

๒. บทว่า ปสทฺธิ ได้แก่ ครอบงำ คือ ย่ำยี ๆ บาทพระคาถาว่า วาโต รุกขํว ทูพฺพลํ
 ความว่า เหมือนลมมีกำลังแรงพัดต้นไม้ที่มีกำลังไม่แข็งแรงซึ่งเกิดอยู่ที่ริมเหวชัน, อธิบายว่า
 เหมือนอย่างว่า ลมนั้น พัดดอกผลและใบอ่อนเป็นต้น ของต้นไม้ นั้น ให้ร่วงลงบ้าง หักกิ่งเล็ก ๆ
 บ้าง หักกิ่งใหญ่ ๆ บ้าง พัดถอนต้นไม้พร้อมทั้งรากขึ้น ทำให้รากอยู่ข้างบน ให้กิ่งอยู่ข้างล่าง
 ไปบ้าง ฉะนั้นใด ก็เลสมารที่เกิดขึ้นภายใน ย่อมรังควานบุคคลเห็นปานนั้น ฉะนั้นเหมือนกัน คือ
 ทำให้ต้องอาบัติเล็ก ๆ น้อย ๆ เหมือนลมมีกำลังแรงพัดดอกผลและใบอ่อนเป็นต้น ของต้นไม้
 ที่ไม่แข็งแรง ให้ร่วงลงบ้าง ทำให้ต้องอาบัตินิสัคคิยะเป็นต้น เหมือนลมมีกำลังแรงพัดกิ่งไม้
 เล็ก ๆ หักบ้าง, ทำให้ต้องอาบัติสังฆาติเสส ๑๓ เหมือนลมมีกำลังแรง พัดกิ่งไม้ใหญ่ ๆ หักบ้าง,
 ทำให้ต้องอาบัติปาราชิก นำออกจากพระศาสนาที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ดีแล้ว ทำให้ถึง
 ความเป็นคฤหัสถ์โดย ๒ - ๓ วันเท่านั้น เหมือนลมมีกำลังแรง พัดถอนต้นไม้ให้โค่นลงทำให้
 รากอยู่ข้างบน ให้กิ่งอยู่ข้างล่างบ้าง, ก็เลสมาร ยังบุคคลเห็นปานนั้น ให้เป็นไปในอำนาจของตน
 ดังนี้ ๆ

บทว่า อสุภานุปสุสี ความว่า ผู้เห็นอารมณ์ว่าไม่งามอย่างใดอย่างหนึ่ง บรรดา
อารมณ์ไม่งาม ๑๐ อย่าง คือ ประกอบในการกระทำไว้ในใจโดยความเป็นของน่าเกลียด ได้แก่
เห็นผม โดยความเป็นของไม่งาม เห็นขน เล็บ ฟัน หน้ ง วรรณะ ทรวดทรง โดยความเป็นของ
ไม่งาม ฯ บทว่า อินฺทฺริเยสุ ได้แก่ ในอินฺทฺริย ๖ ฯ บทว่า สฺตํวตฺตํ ได้แก่ ผู้เว้นจากการถือ
โดยนิमितเป็นต้น คือ ผู้ปิดทวารแล้ว ฯ และผู้รู้จักประมาณในโภชนะ โดยตรงกันข้ามกับความ
เป็นผู้ไม่รู้จักประมาณ ฯ บทว่า สทฺธํ ความว่า ผู้ประกอบด้วยโลกยศรัทธา มีการเชื่อกรรมและ
ผลของกรรมเป็นลักษณะ และด้วยโลกุตตรศรัทธา กล่าวคือ ความเลื่อมใสอันตั้งลงใน
พระรัตนตรัย ฯ บทว่า อารทฺธวิริยํ ได้แก่ ผู้ประคองความเพียร คือ ผู้มีความเพียรเต็มที่ ฯ
บทว่า ตํเว ได้แก่ บุคคลนั้น คือ ผู้เห็นปานนั้น ฯ อธิบายว่า ลมมีกำลังอ่อน พัดเบา ๆ ย่อมไม่
อาจจะให้ภูเขาหินอันเป็นแท่งทึบ ห้วนไหวได้ ฉนั้นใด ก็เลสมาร ที่มีกำลังทราม แม้เกิดขึ้นใน
ภายใน ย่อมรั้งคานบุคคลนั้นไม่ได้ คือ ไม่อาจให้ห้วนไหว สะเทือน คลอนแคลนได้ ฉนั้น
ดังนี้ ฯ

พระกวีวงศ์ อากาศโร วัดชนะสงคราม
สนามหลวงแผนกบาลี

แปล.
ตรวจแก้.